

โรคสำคัญของกล้วยไม้ และการจัดการโรค



รศ. อัมไพวรรณ ภราดรน์วัฒน์

ดร. ปราณีย์ ฮัมเมอลิ่งค์

ศ.ดร. อีระ สูตะบุตร

ภาควิชาโรคพืช คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

-
- โรคเน่าดำหรือโรคเน่าเข้าไส้
 - โรคเหี่ยวหรือโรคเน่าแห้งที่เกิดจากเชื้อราเมลิทเดี้ยกกาต
 - โรคใบปื้นเหลืองหรือใบแต้มเหลือง
 - โรคเน่าและเน่าที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย
 - โรคใบด่างหรือยอดบิด

โรคเน่าดำหรือโรคเน่าเข้าไส้



อาการของโรค

- โรคเกิดได้กับทุกส่วนและทุกระยะของกล้วยไม้ มีอาการเน่าดำ ช้ำน้ำ และอาการแห้งตาย
- อาจพบอาการใบเหลืองและเน่าดำ เริ่มจากปลายใบลุกลามมาโคนใบ ลำลูกกล้วยหรือลำต้นของกล้วย
- ไม้ ถ้าเกิดกับลำแก่ จะเป็นจุดช้ำน้ำสีน้ำตาลอ่อน ม่วงหรือดำ
- รากที่เป็นโรคจะเหี่ยวแฟบ ดูดน้ำและแร่ธาตุไม่ได้ ต้นกล้วยไม้จะเหลืองและเหี่ยวอย่างรวดเร็ว
- หากโรคทำลายภายในลำต้น ทำให้เกิดอาการเน่าเรียกว่าโรคเน่าเข้าไส้ กล้วยไม้แสดงอาการใบเหลืองและอาการทั้งใบ

สาเหตุของโรคและการแพร่ระบาด

- เกิดจากเชื้อราไฟทอปทอรา *Phytophthora palmivora* Bult.
- โรคระบาดง่ายและรวดเร็วในฤดูฝน
- โรงเรือนกล้วยไม้ที่มีความชื้นสูงหรือรดน้ำเปียกตลอดเวลา
- แสงแดดน้อยกว่า 5 ชั่วโมง ต่อวัน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 25-28 C ความชื้นสัมพัทธ์มากกว่า 90%
- กล้วยไม้เกือบทุกพันธุ์ อ่อนแอต่อโรคนี้

การป้องกันและการจัดการโรค

- หลีกเลี่ยงการปลูกในแหล่งที่เคยพบโรคระบาดรุนแรง
- การตัดแยกหรือย้ายต้นกล้วยไม้ ควรฆ่าเชื้อที่ผิวเครื่องมือด้วยแอลกอฮอล์หรือลนไฟ
- ปรับสภาพโรงเรือนกล้วยไม้ให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก
- ให้น้ำโดยไม่ให้ลูกกล้วยไม้ถูกน้ำมากเกินไป

- แยกต้นเป็นโรคออกทำลาย หรือตัดส่วนที่เป็นโรคออกแช่ในน้ำยานาตริฟิน (Natriphene) 1:2000 เป็นเวลา 1-2 ชั่วโมง
- ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ฟอสฟอริค แอซิค หรือ โฟซีธิล อัล

โรคเหี่ยวหรือโรคน้ำแห้งที่เกิดจากเชื้อราเมลิ็ดผักกาด



อาการของโรค

- เป็นโรคที่ร้ายแรงโรคหนึ่ง เกิดได้กับกล้วยไม้ทุกพันธุ์โดยเฉพาะหวาย ออนซีเดียม แวนด้า และกล้วยไม้ดิน
- บริเวณรากและโคนลำกล้วยไม้ที่เป็นโรค มักพบเชื้อราเป็นเส้นใยสีขาวหยาบๆ อยู่ระหว่างเครื่องปลูก ราก และโคนใบ
- ทำให้รากแห้งเปราะเนื่อเยื่อที่ถูกทำลายมักเน่าแห้งหลุดล่อนได้ง่าย
- ใบของต้นกล้วยไม้ที่เป็นโรคเหี่ยวแห้งติดกับกระถาง
- อาจพบเม็ดกลมเล็กๆ สีขาวหรือน้ำตาลดำขนาดเท่ากับเมล็ดพันธุ์ผักกาดขึ้นปะปนอยู่กับเส้นใยของเชื้อรา

สาเหตุของโรคและการแพร่ระบาด

- เกิดจากเชื้อราเมลิ็ดผักกาด *Sclerotium rolfsii* Sacc.
- เชื้อราสร้างเม็ดสเคลอโรเดียม (sclerotium) จากกลุ่มของเส้นใยเชื้อรา และมีผนังหนาห่อหุ้ม ทนต่อสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม
- เชื้อราทำลายกล้วยไม้โดยเส้นใยและสเคลอโรเดียม แพร่กระจายทางดิน การย้ายดิน หรือเครื่องปลูก
- การวางกระถางชิดมากเกินไป
- การให้น้ำมากทำให้เกิดความชื้นสูงและเหมาะสมต่อการเกิดโรค

การจัดการโรค

- ใช้เครื่องปลูกและน้ำที่สะอาด

- ไม่ควรปลูกหรือย้ายต้นกล้วยไม้ในขณะที่อากาศแปรปรวน หรือในสภาพที่มีความชื้นสูง
- อย่าวางกระถางกล้วยไม้ใกล้ดินหรือติดดิน
- ถ้าเริ่มพบโรคควรตัดส่วนเป็นโรคออก แช่น้ำยา นาทริเฟน (Natriphene) 1:2000 นาน 1 ชั่วโมง
- สารเคมีซึ่งควรควบคุมโรค ได้แก่ ไวตาแว็กซ์ แพลนท์แว็กซ์

โรคใบปื้นเหลืองหรือใบแฉกเหลือง



อาการของโรค

- โรคนี้ระบาดรุนแรงมากกับกล้วยไม้สกุลหวาย
- เชื้อสาเหตุมักทำลายที่ใบแก่หรือใบที่โตเต็มที่ โดยเริ่มเป็นจุดสีเหลืองทั้งด้านบนใบและด้านใต้ใบและแผ่กว้างออกไปเป็นวงหรือเป็นปื้นสีเหลือง
- หากอากาศมีความชื้นสูงหรือฝนตกชุก เชื้อราจะมีลักษณะเป็นกระจุกเล็กๆ สีน้ำตาลเป็นกลุ่มอยู่บนแผลสีเหลือง
- อาจพบอาการเนื่อเยื่อพืชแห้งตายในแผลวงหรือปื้นสีเหลือง
- ใบที่เป็นโรคมักร่วงก่อนกำหนด กล้วยไม้มักผลิดอกช้า ให้ดอกน้อยลง
- ต้นกล้วยไม้อาจทรุดโทรมและตายในที่สุด

การจัดการโรค

- รังกล้วยไม้หรือสภาพของการปลูกเลี้ยงควรมีการระบายอากาศที่ดี
- ควรเก็บและทำลายใบกล้วยไม้ที่เป็นโรคซึ่งร่วงหล่นอยู่บนกระถางหรือพื้นดิน
- ระวังเรื่องการขาดธาตุอาหารเพราะทำให้กล้วยไม้อ่อนแอต่อโรค
- ป้องกันและแก้ไขปัญหาสภาพเป็นกรดของเครื่องปลูกหรือกระถาง ใช้น้ำยา CaCl_2 เข้มข้นล้างหรือรดให้ชุ่มเครื่องปลูก 2-3 เดือนต่อครั้ง
- ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันเชื้อรา 7-15 วัน/ครั้ง โดยเฉพาะบริเวณด้านหลังหรือด้านใต้ใบ
- ตรวจสอบการเกิดโรคโดยเฉพาะในช่วงปลายฤดูฝนถึงต้นฤดูหนาว

โรคเน่าและและโรคเน่าที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย



ลักษณะอาการของโรค

- โรคเน่าและและโรคเน่าเกิดได้กับกล้วยไม้หลายสกุลและทุกส่วนของกล้วยไม้
- ระยะแรกของโรคเน่าและเกิดเป็นจุดฉ่ำน้ำ สี ขนาดเล็ก ต่อมาสีน้ำตาลอ่อนและเนื้อเยื่อ บวม เหมือนนูกน้ำร้อนลวก
- เกิดอาการเน่าและ มีกลิ่นเหม็นบูด ลำลูกกล้วยซีดเหลือง ในหลอดร่วง
- หากโรครุนแรงมากอาจทำให้กล้วยไม้เน่าพุบและตายทั้งต้น
- บริเวณแผลเน่าจะมีเมือกเยิ้มซึ่งเป็นเซลล์ของแบคทีเรียอยู่จำนวนมาก
- สำหรับโรคเน่าในระยะแรกจะคล้ายอาการของโรคเน่าและ
- ยอดอ่อนที่ถูกทำลายสามารถตั้งให้หลอดออกมาได้ คล้ายกับ โรคเน่าดำ
- อาการที่พบไม่เน่าและและไม่มีกลิ่นเหม็นบูดเหมือนที่พบบนโรคเน่าและ

สาเหตุของโรคและการแพร่ระบาด

- โรคเน่าและเกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Erwinia carotovora* (Jones)
- ส่วนโรคเน่าเกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Ralstonia gladioli* และ *Ralstonia solanacearum*
- เชื้อแพร่ไปยังต้นอื่นโดยการให้น้ำติดไปกับแมลงหรือศัตรูชนิดอื่นๆ

การจัดการโรค

- ระวังอย่าให้กล้วยไม้เกิดแผลจากการทำลายของแมลง
- แยกทำลายต้นเป็นโรค ใส่เชื้อบริเวณที่วางกระถางด้วยอัลกอฮอล์ 70% หรือฟอร์มาลิน 5%
- การเริ่มพบโรคให้แยกตัดส่วนเป็นโรคออก แยกกล้วยไม้ในน้ำยาไตรีฟีน อัตรา 1:2000 นาน 1-3 ชั่วโมง หรือใช้ปูนแดงทา

โรคใบด่างหรือยอดบิด



ลักษณะอาการของ

- โรคแสดงอาการรุนแรงในกล้วยไม้สกุลหวาย
- กล้วยไม้มีจำนวนช่อดอกลดลง ดอกเล็ก สีซีด และร่วงก่อนกำหนด ช่อดอกสั้นๆ สีขาวยาว ประมาณ 1-2 มิลลิเมตร หงิกหรือบิด
- ในกล้วยไม้โตเต็มที่ อาการของโรคมีลักษณะเป็นขีดขาวสั้นๆบริเวณโคนใบ
- กล้วยไม้ต้นที่เป็นโรครุนแรงจะพบขีดสีขาวกระจายทั่วทั้งใบเหนือใบบาง สีไม่สม่ำเสมอ สีเขียวสลับเขียวอ่อน ยอดบิดเบี้ยว ใบม้วนลง
- ดอกแคระแกร็น กลีบดอกมีสีเข้มเป็นแต้มหนา อาจมีรูปร่างผิดปกติ

สาเหตุของโรคและการแพร่ระบาด

- เกิดจากเชื้อไวรัส Cymbidium Mosaic Virus (CyMV)
- โรคนี้ระบายนโดยติดไปกับเครื่องมือใช้ต่างๆ
- เชื้อไวรัสสาเหตุสามารถติดไปกับหน่อจากต้นที่เป็นโรค

การจัดการโรค

- กำจัดหรือทำลายแหล่งของเชื้อโรค เช่น พืชอาศัยหรือวัชพืชในเรือนกล้วยไม้
- แยกต้นเป็นโรคออกไปนอกโรงเรือน หรือ แยกโต๊ะ หากมีอาการรุนแรงมากควรทำลาย
- ทำความสะอาดเครื่องมือที่ใช้กับกล้วยไม้ด้วยแอลกอฮอล์ 95% หรือล้างด้วยสารละลายไตรโซเดียมฟอสเฟต (Trisodium phosphate)
- ควรขยายพันธุ์จากกล้วยไม้ที่ไม่เป็นโรคหรือปลอดโรค
- ดูแลให้ต้นกล้วยไม้สมบูรณ์แข็งแรง ไม่แสดงอาการขาดธาตุอาหาร หรือถูกแมลงทำลาย